

A HELYESÍRÁSI KÉSZSÉG BESZÉDHANGHALLÁS-ALAPÚ MÉRÉSE

T-6

Fazekasné Fenyvesi Margit *, Kiss Renáta **, Mokri Dóra ***

** Károli Gáspár Református Egyetem*

*** Szegedi Tudományegyetem, MTA-SZTE Képességfejlesztés Kutatócsoport; MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport*

**** Szegedi Tudományegyetem, Oktatásméleti Kutatócsoport*

Kulcsszavak: helyesírás készsége és képessége; expresszív tesztváltozat; oppozíciós szópárok

A kisgyermekkorai nyelvi fejlődés, és ezen belül a beszédhanghallás és/vagy fonológiai tudatosság mérése, fejlesztése kiemelt szerepet kap. Az említett feladattípusokat tartalmazó iskolakészültségi tesztek, korai szűrővizsgálatok széles körben elterjedtek, viszont ezen tesztek közös jellemzője, hogy a gyermekektől az implicit, azaz a beszédhangok tulajdonságait mások ejtésében felismerő, készségszintjét vizsgálja. A gyermekek képességeinek vizsgálatára, valamint a későbbi helyesírási készség pontosabb előrejelzése céljából viszont megbízhatóbb képet mutat az implicit felismerési módot meghaladó, explicit módon történő vizsgálat, amely során a gyermek már nemcsak passzív felismerő, hanem aktív, önön ejtését megfigyelő résztvevő. Az implicit technikát követi a DIFER programcsomag (Nagy et al., 2004) beszédhanghallást mérő résztesztje is. Jelen kutatásunkban ezen résztesztet alapul véve olyan tesztfejlesztő eljárást próbáltunk ki, amely a beszédhanghallás explicit szintjére koncentrálna. A munka célul tűzi ki az explicit változat megbízhatóságának, valamint a gyermekek teszten elért teljesítményének és készségszintjének vizsgálatát.

A minta egyéni mintaszervezés által, önkéntes csatlakozás alapján, budapesti óvodák és általános iskolák részvételével valósult meg 2019 novemberében (N=523). A tesztváltozatban a beszédhanghallás részteszt 60 iteméből 22 oppozíciós szópárt emeltünk ki. A gyermekek önálló ejtésük alapján döntötték el a zöngesség, az időtartam, a képzéshely és -mód és a hangkihallás készségösszetevőit. A mérés szemtől szembeni adatfelvételi móddal, mérőbiztosok segítségével valósult meg. A teszt megbízhatónak bizonyult (Cronbach- $\alpha=0,90$). A teszt megbízhatósága itemkihagyással nem növelhető. A gyermekek a teszten összességében 48,86%-ot értek el (SD=46,95%). Az itemek vizsgálata során szembetűnő a kiemelkedő szórásérték, amely három item esetében is elérte az 50%-ot. A legalacsonyabb szórásérték is magas, 34,6%-os értéket mutat. A feladatok nehézségének és a gyermekek képességszintjének feltárására a Rasch-modellt alkalmaztuk (EAP/PV=,84). Az itemek a képességskála széles spektrumát lefedik (-2,07; 2,42).

A kapott adatok alapul szolgálnak a tesztfejlesztés következő lépéséhez, a nagy szórásértéket mutató oppozíciós szópárok kicseréléséhez és a tesztváltozat újbóli kipróbálásához. A kutatás jelentős, hiszen a magyar helyesírási rendszer latin betűs, hangjelölő (homomorf) és értelemtükröző írásrendszer. A beszédhanghallás korai, implicit és explicit módon történő monitorozása által a továbbiakban feltételezhető, hogy a helyesírás készség-/képesség alapú fejlesztésével a nem szabály alapú helyesírási hibák száma csökkenthető.